

Krejčí, Pavel

Závěr

In: Krejčí, Pavel. *Toponyma v české, chorvatské a bulharské frazeologii*. Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2022, pp. 210-211

ISBN 978-80-280-0133-9; ISBN 978-80-280-0134-6 (online ; pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.77591>

Access Date: 08. 12. 2024

Version: 20230210

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

5 ZÁVĚR

Kontrastivní sonda do specifické oblasti frazeologie – jednotek obsahujících jako jeden ze svých komponentů toponymum – přinesla pozoruhodné výsledky. Nicméně nejprve jsme považovali za důležité představit vývoj frazeologického bádání v prostoru česko-slovenském a jihoslovanském, který jsme završili systematizovaným a komentovaným přehledem frazeologických publikací. Záměrně jsme se přitom soustředili jen na výstupy týkající se příslušné domácí frazeologie a publikace srovnávacího charakteru obsahující alespoň dva jazyky, které jsou předmětem našeho odborného zájmu. Následovala analýza teoretických přístupů, přičemž vedle české, chorvatské a bulharské frazeologie jsme se podrobněji zaměřili i na teorii slovenskou a srbskou, abychom tak získali ucelený obraz o nahlížení na frazeologii v česko-slovenském prostoru na straně jedné a v srbsko-chorvatském na straně druhé. Cílem nám nebyla ani tak snaha přinést nějaký nový výklad toho, co si lze představit pod pojmem frazém, ani reprodukovat již známé postuláty, ale především porovnat jednotlivá „národní“ teoretická pojetí, a to u jazyků, jež nebývají běžně předmětem vzájemných srovnávacích analýz. V další fázi jsme se věnovali problematice vlastních jmen obecně a poté toponym, která jsou spolu s antroponymy nejviditelnějším projevem propriality. V této souvislosti jsme se ve dvou podkapitolách zastavili u otázky nejednoznačného terminologického vymezení zoonym, fytonym a etnonym.

Před vlastní analýzou českých, chorvatských a bulharských frazémů s toponymickým komponentem jsme se nejprve museli vyrovnat s různorodostí zdrojů, z nichž jsme příslušné frazémy shromažďovali. Záměrně jsme se přitom soustředili na důkladnou excerpci z výkladových frazeologických slovníků, především čtyřdílného Slovníku české frazeologie a idiomatiky, dvoudílného Frazeologického slovníku bulharského jazyka, Frazeologického slovníku chorvatského neboli

srbského jazyka a Chorvatského frazeologického slovníku. V některých případech jsme slovníkovou excerpcí doplnili jednotkami z dílčích studií – takto jsme vhodně obohatili především soubor chorvatských frazeologických jednotek. Samotnou analýzu jsme provedli ze čtyř aspektů: formálního, sémantického, motivačního a typologického.

Toponymické komponenty se vyskytovaly v neslovesných, slovesných i větných frazémeh a rovněž v přirovnáních a do syntaktické struktury samotné jednotky byly začleněny celou řadou způsobů. Na základě toho jsme identifikovali množství strukturních modelů frazeologických jednotek s toponymem. Sémantický aspekt jsme zkoumali v rámci padesáti šesti tzv. onomaziologických kategorií vytvořených na základě významu shromážděných frazémů. V kapitole o motivačním aspektu jsme se zaměřili na otázku, do jaké míry se toponymický komponent podílí svým konotačním potenciálem na sémantice celé jednotky. Podle toho jsme vytvořili tři kategorie frazémů: se zásadní, slabou a nulovou asociativní motivací. V kapitole o typologickém aspektu jsme toponyma klasifikovali podle jejich charakteru a zjistili jsme, že ve frazémeh se vyskytují především oikonyma (přibližně v polovině případů), v menší míře choronyma, v ještě menší urbonyma a že nejmenší podíl vykazují hydronyma a oronyma. Poměrné zastoupení těchto vlastních jmen v rámci jednotlivých národních frazeologií není stejné, avšak v zásadě odráží celkový obraz vzájemného poměru jednotlivých typů toponym. Specifickou skupinu představují tzv. kvazitoponyma, tj. pojmenování mytologických, pohádkových, literárních nebo jiných fiktivních geografických objektů. Jejich smyšlenost ovšem nemusí být vždy jednoznačná nebo snadno určitelná. Náhled do světa frazémů s toponymickými komponenty jsme uzavřeli kapitolou zohledňující aspekt jejich původu. Vymezili jsme v této souvislosti především tři výrazněji se profilující skupiny: frazémy s toponymy mytologického nebo biblického původu, frazémy s toponymy spojenými se sférou literatury, filmu apod. a frazémy s toponymy spojenými s historickými reáliemi.

Budeme rádi, pokud naše monografie poslouží jako základ pro další kontrastivní zkoumání příslušného výseku frazeologie. Nabízí se tu především důsledná a systematická excerpcie korpusových zdrojů, ale i umělecké literatury, tisku, internetových diskusních fór a jiných soudobých komunikátů.